

KEDVEZŐ ÜZLETI HELYZET, JAVULÓ VÁRAKOZÁSOK

Az MKIK GVI 2017. októberi vállalati
konjunktúra-felvételének
eredményei

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI   Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A kutatásában részt vett munkatársak:

Területi kamarák munkatársai

MKIK GVI:

Hajdu Miklós, elemző –online rögzítő felület

Makó Ágnes, vezető kutató – makroadatok és külföldi konjunktúra mutatók

Nábelek Fruzsina, elemző –online rögzítő felület

Nyíró Zsanna, elemző – adatbázis, elemzés és grafikonok

Orbán Júlia, munkatárs – adatrögzítés

Révész Erika, irodavezető – kutatásszervezés, adatrögzítés

Tóth István János, kutatásvezető –

tudományos főmunkatárs, MTA KRTK KTI; ügyvezető igazgató, MKIK GVI

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2017. november 7.

Cím: MKIK GVI

1034 Budapest, Bécsi út 120.

Tel: 235-05-84

Fax: 235-07-13

e-mail:gvi@gvi.hu

Internet:<http://www.gvi.hu>

Tartalom

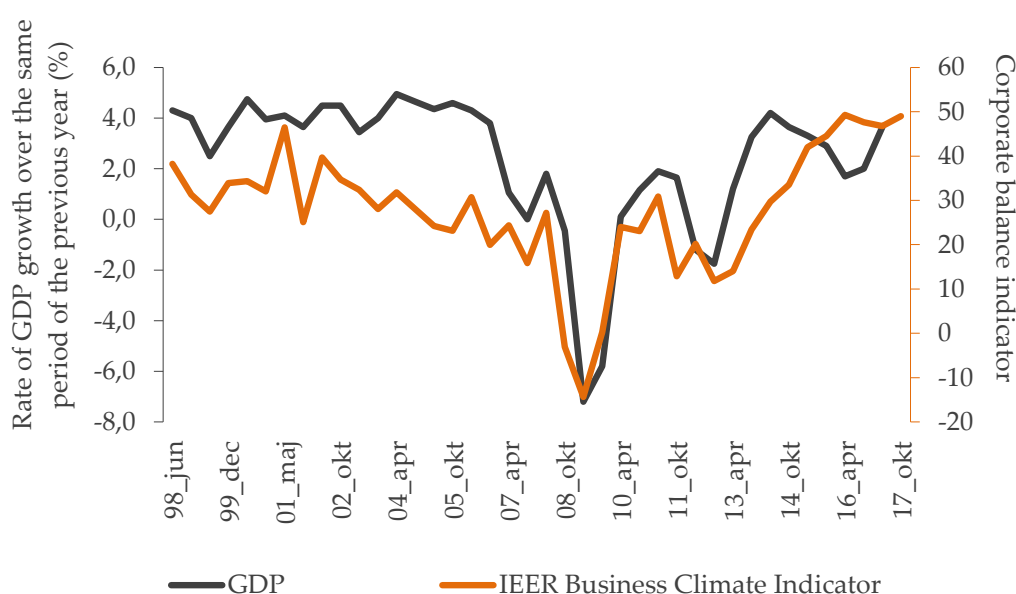
Tartalom.....	3
Summary.....	4
Összefoglaló	5
1. Gazdasági környezet.....	6
2. GVI konjunktúra mutatók.....	11
3. Üzleti helyzet és várakozások.....	20
4. Munkaerő-kereslet.....	22
Melléklet	23

Summary

The latest wave of the IEER Business Climate Survey is based on the responses of 3064 enterprises. According to the results the IEER Business Climate Index increased to +49 points in October 2017 from +47 points in April 2017. The value of the Uncertainty Index has decreased by two points (October 2017: 42 points).

According to the currently available GDP data, it can be concluded that in the first half of 2017 the gross domestic product of Hungary has increased (3.7%).

Figure 1: The GDP and the IEER Business Climate Index

	Apr. 2016	Oct. 2016	Apr. 2017	Oct. 2017
GDP	1.7	2.0	3.7	
IEER Business Climate Index	49.3	47.6	46.8	49.0

Source: HCSO, IEER 2017

Notes: GDP data – seasonally and calendar-adjusted, balanced data reported six-month growth rates (the same period of the previous year = 0)

GDP: left axis

IEER Business Climate Index: right axis

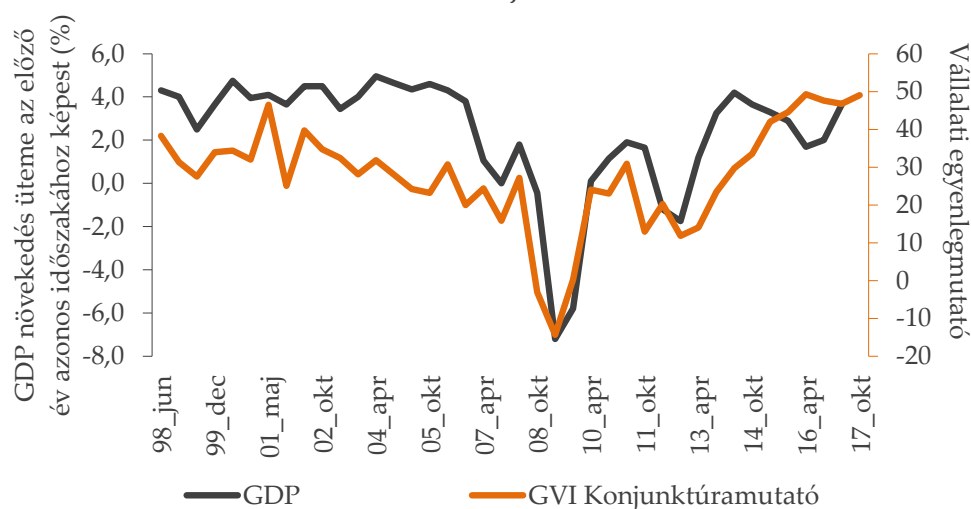
Összefoglaló

A GVI legfrissebb vállalati konjunktúra vizsgálata 3.064 vállalkozás vezetőjének válaszain alapul. Az eredmények szerint a konjunktúramutató értéke 2017 áprilisában 49,0 ponton áll. Ennél az értéknél az adatfelvétel kezdete, 1998 óta csak egy alkalommal, tavaly áprilisban (49,3 pont) volt magasabb a konjunktúramutató értéke.

Tehát a vállalkozások továbbra is nagyon kedvezőnek ítélik meg az üzleti klímát, ráadásul a 2016 októbere óta tartó enyhe romló tendencia is megtört. Ez annak köszönhető, hogy a várható üzleti helyzetre vonatkozó vélemények jelentősen optimistábbá váltak.

A bizonytalansági mutató értéke két ponttal csökkent az áprilisi értékhez képest, jelenleg 42 ponton áll. Ez arra utal, hogy a magyar vállalkozások helyzetértékelése egyöntetűbbé vált a legutóbbi adatfelvételhez képest.

1. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúramutató alakulása

	2016. ápr.	2016. okt.	2017. ápr.	2017. okt.
GDP	1,7	2,0	3,7	
GVI Konjunktúramutató	49,3	47,6	46,8	49,0

Forrás: KSH, GVI 2017

Megjegyzés: GDP adatok – szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatokból számolt, féléves növekedési ütemek, előző év azonos időszaka = 0

GDP bal oldali tengely

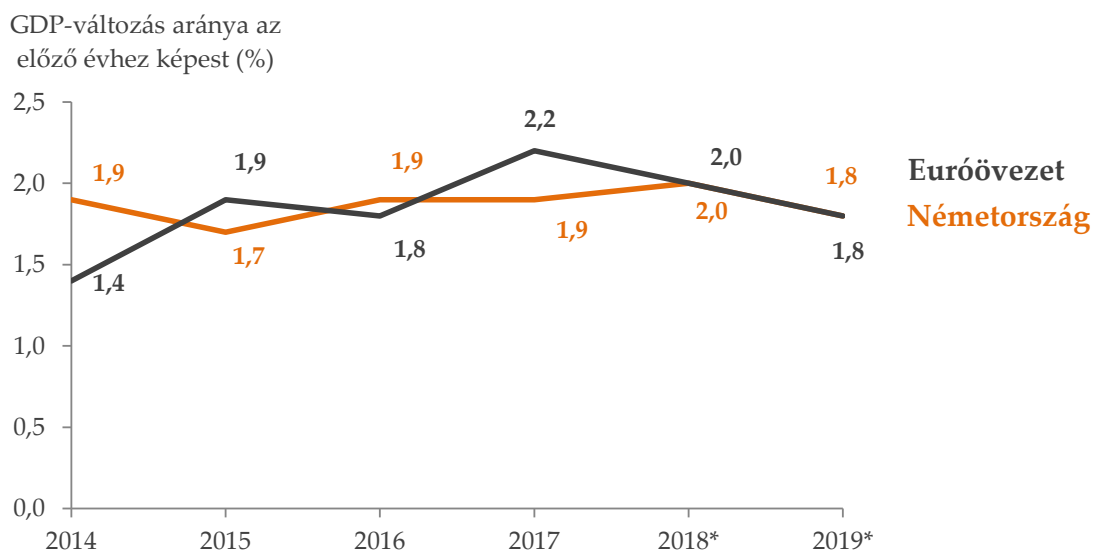
GVI Konjunktúramutató: jobb oldali tengely

1. Gazdasági környezet

1.1. Nemzetközi gazdasági környezet

Németország gazdasági teljesítménye jelentős hatással van a magyar cégek üzleti klímájára. A müncheni Ifo Intézet előrejelzései szerint a német GDP növekedési üteme 1,9% lesz 2017-ben, az euróövezeté pedig 2,2%. Németország és az euróövezet esetében is 2018-ban 2,0%-os, míg 2019-ben 1,8%-os növekedési ütemet várnak (lásd 1.1. ábra).

1.1. ábra: Németország és az euró övezet GDP-jének alakulása

Forrás: CESifo 2017

Megjegyzés: A csillaggal jelölt évek az Ifo becsléseit mutatják.

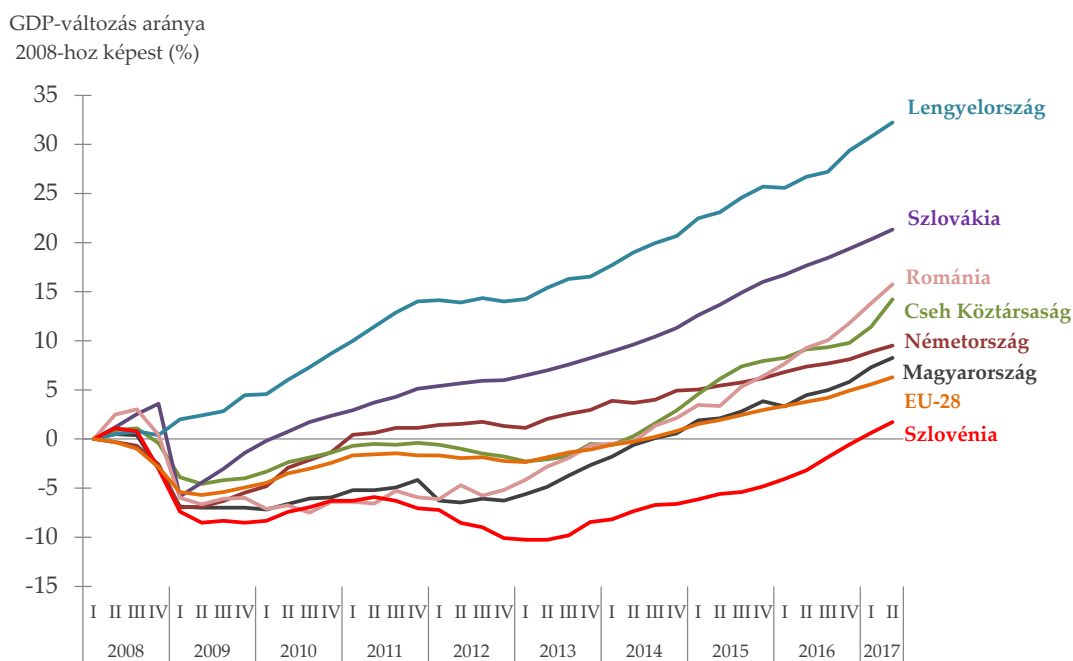
Az ábrán megjelenített adatok letölthetők az alábbi linken:

<https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Forecasts/Gemeinschaftsdiagnose/Archiv/GD-20170928.html>

1.2. Hazai gazdasági környezet

A magyar gazdaság válságból való kilábalásának adatai arra mutatnak, hogy Magyarországon a GDP szintje sokkal később érte el a válság előtti szintet, mint Szlovákia, Csehország, Románia, illetve Németország esetében (1.1. ábra). A másik fontos megfigyelés, ami az ábráról leolvasható, hogy miközben Magyarországon a GDP csupán 8%-kal magasabb szinten áll a válság előtti (2008. I. negyedév) helyzethez képest, addig Lengyelországban ez a szám 32%, Szlovákiában 21% és Romániában 16%. Ezen időszak alatt a lengyel, a német, a szlovák, a cseh és a román GDP növekedési ütem is magasabb volt a magyarnál.

1.2. ábra: Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 q1 - 2017 q2)

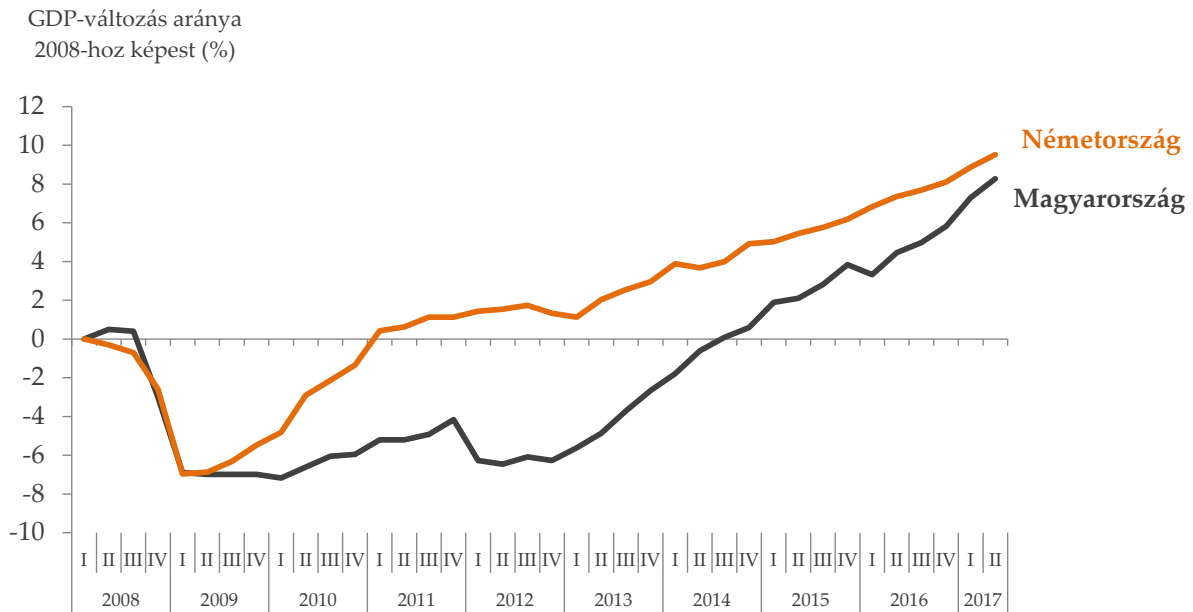

Forrás: GVI, saját számítás KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

A magyar gazdaságot továbbra is a válságból való lassú kilábalás jellemzi: a német gazdaság már 2011 első negyedévében elérte a válság előtti szintet, míg ez a magyar gazdaságnak csak 2014 harmadik negyedévében sikerült.

A magyar és a német gazdaság közötti olló már 2016 első negyedéve óta csökkenő tendenciát mutat, és a legfrissebb adatok is további csökkenést mutatnak (lásd az 1.3. ábrát).

1.3. ábra: Hol tart Németország és Magyarország a válságban? 2008-2017

Forrás: GVI, saját számítás KSH és Destatis adatok alapján

Forrás: GVI 2017

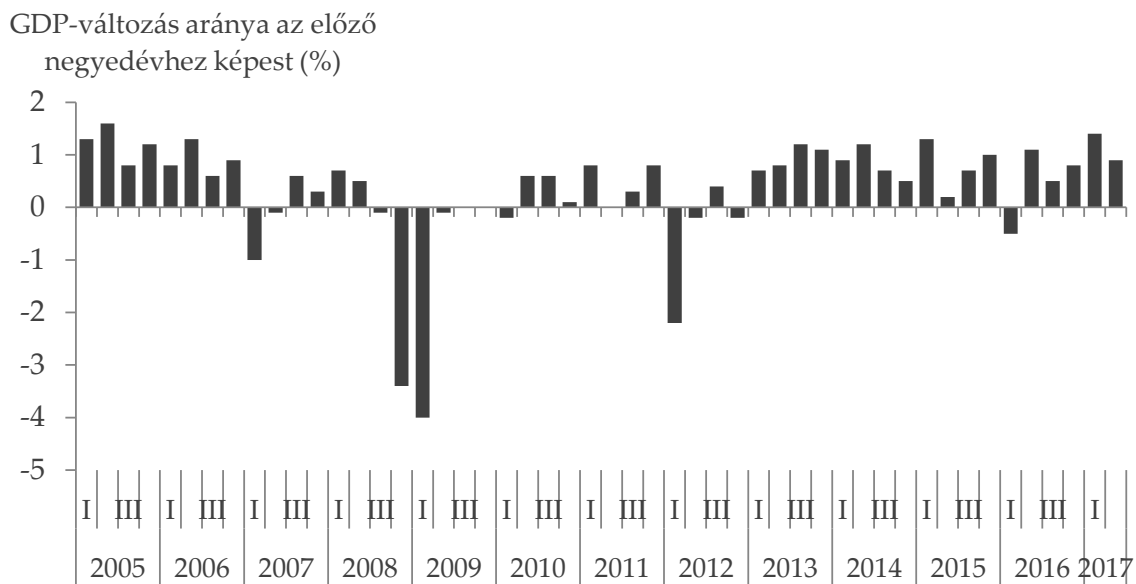
Megjegyzés: a grafikonok a GDP növekedés kumulált értékeit mutatják a 2008 első negyedévi értékhez képest.

A válság második hulláma 2012-ben érte el Magyarországot (lásd az 1.4. ábrát), majd a GDP visszaesése 2013-ban emelkedésbe fordult.

Az ipari termelés volumene 2017 augusztusában 5,5%-os növekedést mutatott az előző havi adathoz képest, miközben az előző év azonos időszakának szintjét 6,8%-kal múlta felül (lásd az 1.5. és az 1.6. ábrákat).

1.4. ábra: A GDP szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott volumenindexe, 1996-2017, negyedéves adatok

Forrás: KSH, 2017

Megjegyzés: Az ábrán megjelenített adatok letölthetők az alábbi linken:

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qpt001.html

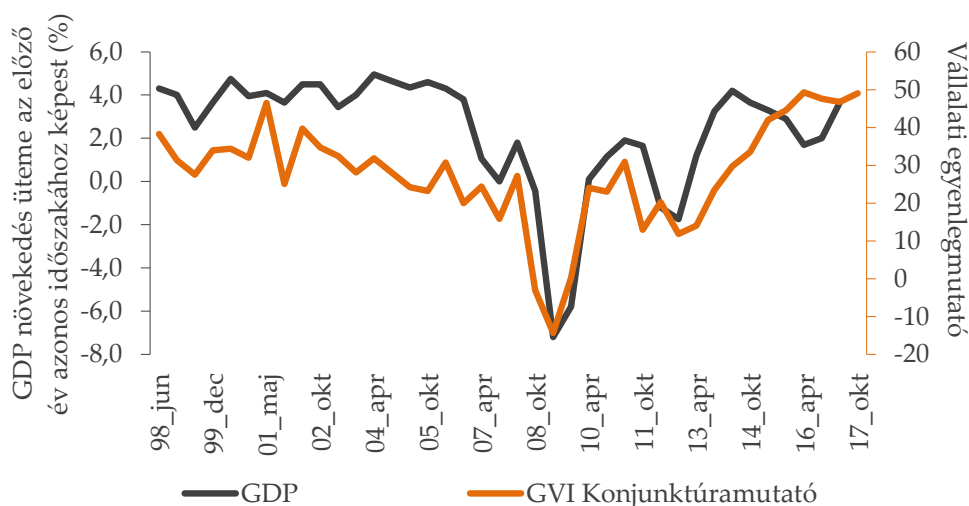
2. GVI konjunktúra mutatók

2017 októberében negyvenedik alkalommal került sor az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet vállalati konjunktúra-vizsgálatára, amely Magyarországon a legnagyobb – legtöbb cégre kiterjedő – vállalati konjunktúra-vizsgálat. Az idei adatfelvétel 3.064 cég vezetőjének válaszain alapul, és a vállalkozások üzleti helyzetéről, valamint rövid távú üzleti várakozásairól tájékoztat. Az alábbi elemzés a legfrissebb adatfelvétel eredményeit összegzi úgy, hogy a válaszoló vállalatok mintája reprezentatívnak tekinthető gazdasági ág, régió és a foglalkoztatottak száma szerint.

2.1. Konjunktúramutató és Bizonytalansági mutató

A GVI Konjunktúramutató az októberi +46,8 pontról +49,0 pontra nőtt. Ennél az értéknél az adatfelvétel kezdete, 1998 óta csak egy alkalommal, tavaly áprilisban (49,3 pont) volt magasabb a konjunktúramutató értéke. A Bizonytalansági mutató értéke két ponttal csökkent, így 42 ponton áll. Ez utóbbi arra utal, hogy a korábbiakhoz képest egyöntetűbbé vált a vállalkozások helyzetértékelése.

2.1. ábra: A GVI Konjunktúramutató alakulása

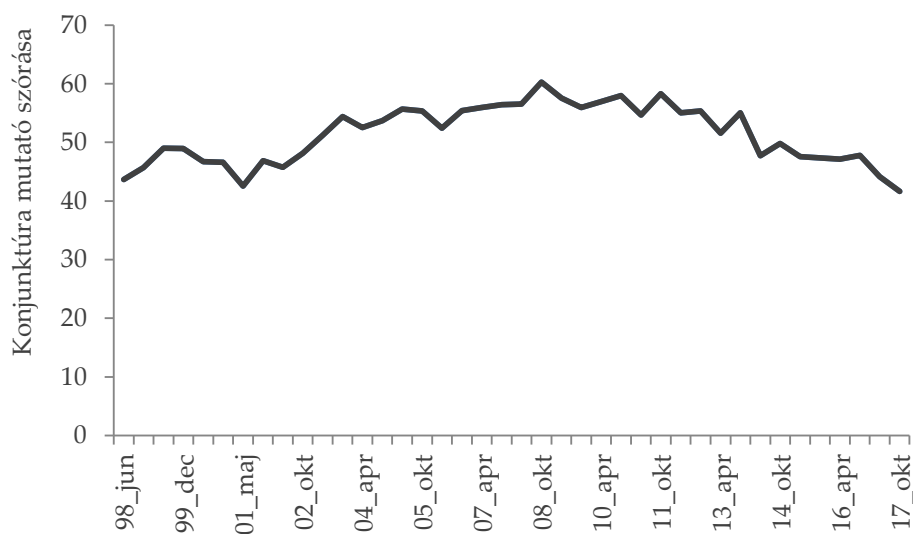

	2016. ápr.	2016. okt.	2017. ápr.	2017. okt.
GDP	1,7	2,0	3,7	
GVI Konjunktúramutató	49,3	47,6	46,8	49,0

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható érték száz-as skálára vetített aggregált egyenlegmutató (számításának módszerét a Melléklet tartalmazza). Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

2.2. ábra: A GVI Bizonytalansági mutató alakulása

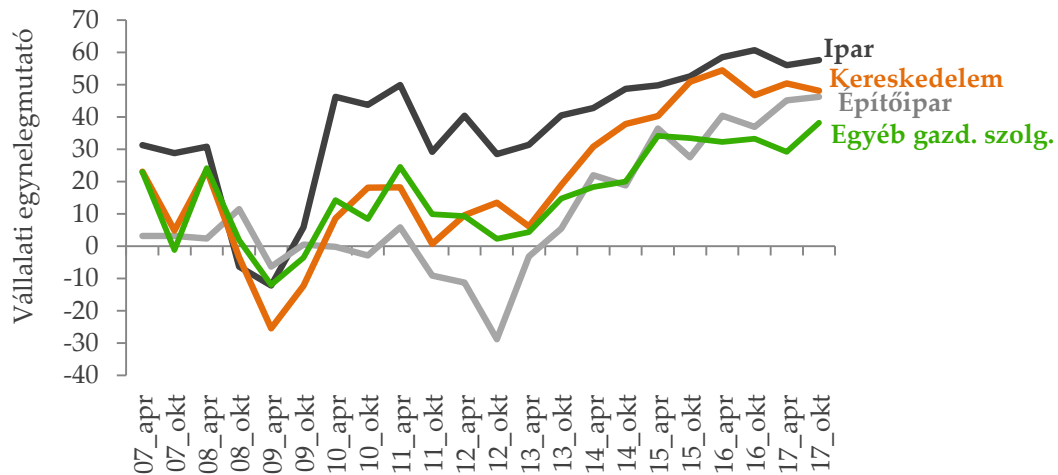
Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható érték a Konjunktúramutató szórása (számításának módszerét a Melléklet tartalmazza).

	2016. ápr.	2016. okt.	2017. ápr.	2017. okt.
GVI Bizonytalansági Mutató	47,2	47,8	44,1	41,6

A Konjunktúramutató értéke az ipari (+58 pont) vállalkozások esetében a legmagasabb, a kereskedelmi cégek esetében 48 ponton, az építőipariak esetében 46 ponton, míg az egyéb gazdasági szolgáltatások esetében csupán 38 ponton áll. Jelentős elmozdulás az előző félévhez képest az egyéb gazdasági szolgáltatások terén tevékenykedő vállalkozások esetében következett be, ahol 9 ponttal nőtt a mutató értéke áprilishoz képest.

2.3. ábra: A GVI Konjunktúramutató gazdasági ág szerint

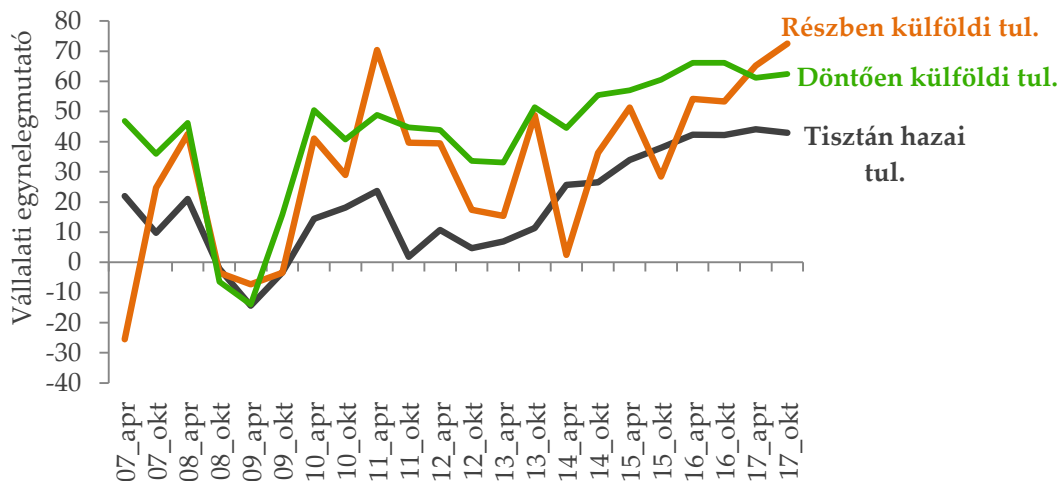

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A cégeket tulajdonszerkezetük alapján vizsgálva azt láthatjuk, hogy a Konjunktúramutató értéke a részben külföldi tulajdonban (+73 pont) álló vállalkozások esetében a legmagasabb, hozzájuk képest kis mértékben maradnak el a döntően külföldi tulajdonban (+63 pont) álló cégek, a tisztán hazai tulajdonúak (+43 pont) pedig jelentősen elmaradnak. Az előző félévhez képest nagymértékű változás a részben külföldi tulajdonú cégek esetében figyelhető meg, ahol 7 ponttal emelkedett a mutató értéke áprilishoz képest.

2.4. ábra: A GVI Konjunktúramutató tulajdonszerkezet szerint

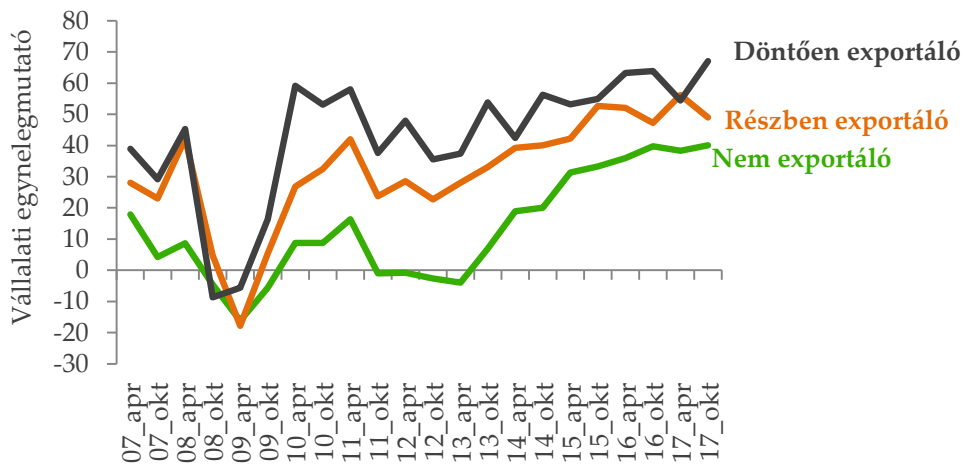

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Az exporttevékenység szerint azt láthatjuk, hogy a döntően exportáló cégek esetében a legmagasabb a Konjunktúramutató értéke: +67 pont, a részben exportálók esetében +49pont, míg a nem exportálók esetében csupán 40 pont. Miközben a döntően exportáló cégek esetében 13 ponttal nőtt a mutató értéke, addig a részben exportáló vállalkozások esetében 7 ponttal csökkent az előző félévhez képest.

2.5. ábra: A GVI Konjunktúramutató exporttevékenység szerint

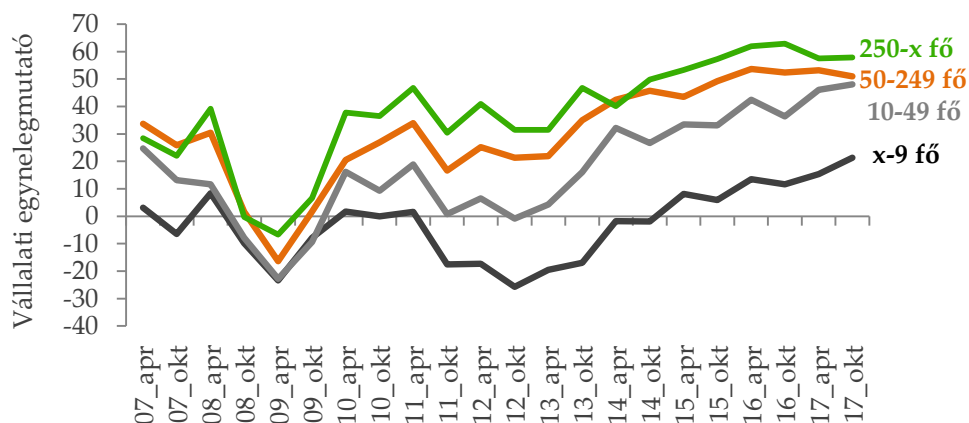

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A cégek méretét tekintve látható, hogy a nagyobb vállalatok várakozásai kedvezőbbek: míg a Konjunktúramutató értéke a 9 főnél kisebb vállalatok körében +21 pont, addig a 10-49 fős kategóriában +48 pont, az 50-249 fős csoportban +51 pont, a legnagyobb, 250 főnél nagyobb létszámmal működő cégek esetében pedig +58 pont. Jelentős elmozdulás az előző negyedévhez képest a 10 fő alatti kategóriában történt, ahol 6 ponttal nőtt a mutató értéke áprilishoz képest.

2.6. ábra: A GVI Konjunktúramutató létszám-kategória szerint

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A kedvező üzleti klímát leginkább a részben külföldi tulajdonban lévő, döntően exportáló és több, mint 250 főt foglalkoztató ipari cégek jelzik – e cégek üzleti várakozásai a legkedvezőbbek.

2.2. A Konjunktúramutató komponensei

A GVI Konjunktúramutató négy komponensből áll:

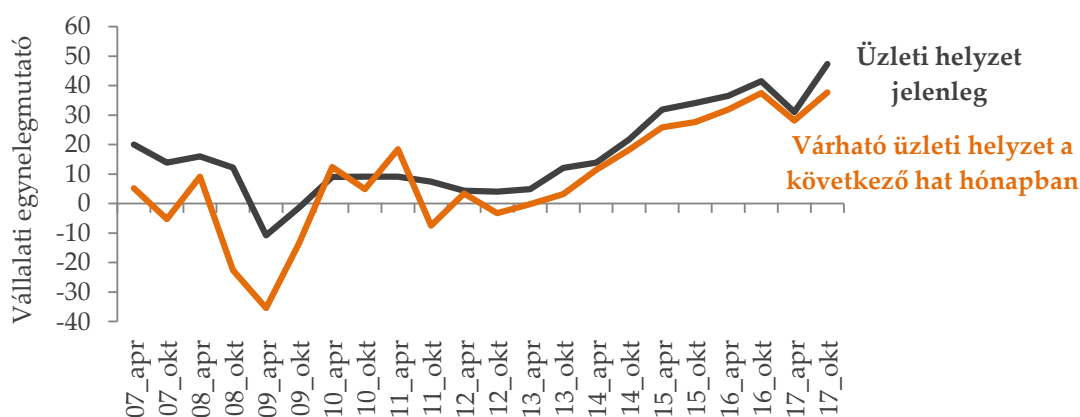
- várható üzleti helyzet a következő hat hónapban
- megrendelések várható alakulása a következő hat hónapban
- gépberuházások volumenének alakulása a következő hat hónapban
- építési beruházások volumenének alakulása a következő hat hónapban (a mutató számításának és a komponensek leírásának részletei a Mellékletben olvashatóak).

Mindezek mellett az adatfelvétel során az üzleti klíma további lényeges indikátorait is felmértük (pl. munkaerő-kereslet, termelési szint).

Az almutatók esetében az állapítható meg, hogy a vállalkozások vezetői optimistábban ítélik meg cégük üzleti helyzetét és kilátásait, jelenlegi és várható jövedelmezőségét, illetve a megrendelések várható alakulását, mint az előző félévben. Miközben a vélemények a beruházások várható alakulása kapcsán jelentősen negatívabbak a 2017. áprilisi szintnél.

Mind a jelenlegi, mind a várható üzleti helyzetet jelentősen pozitívabban ítélik meg a vállalkozások, mint az előző félévben. A jelenlegi üzleti helyzet almutatója 16 pontot javult 2017 áprilisához képest, így most 47 ponton áll, a várható üzleti helyzet pedig 10 pontos emelkedés után 38 ponton áll.

2.7.ábra: A GVI Konjunktúramutató összetevőinek alakulása - Üzleti helyzet

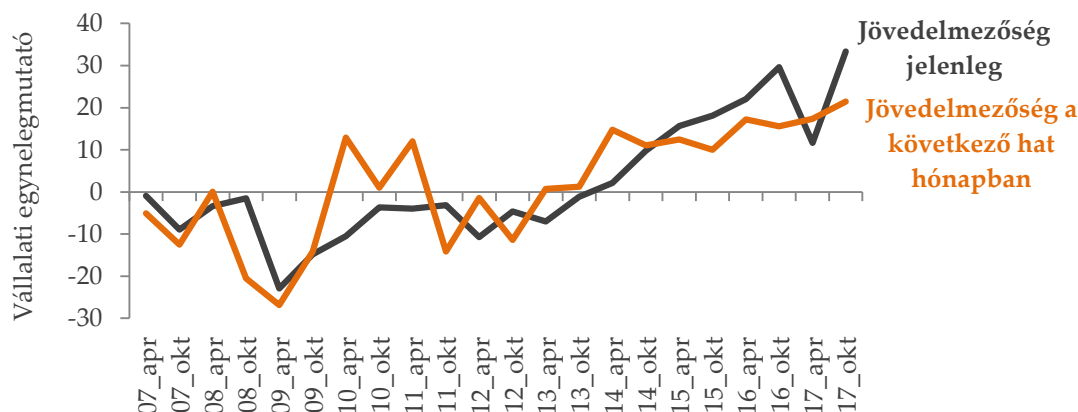

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A jelenlegi jövedelmezőségi helyzet is sokat javult az áprilisi eredményekhez képest: 12 pontról 33 pontra emelkedett, míg a várható jövedelmezőség 4 pontos növekedés után 21 ponton áll jelenleg.

2.8. ábra: A GVI Konjunktúramutató összetevőinek alakulása - Jövedelmezőségi helyzet

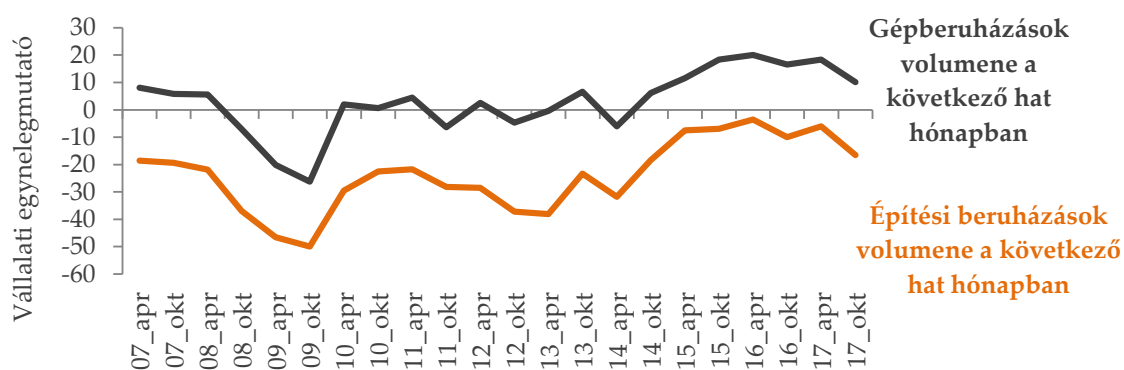

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A gépberuházások várható volumene 10, míg az építési beruházásoké -17 ponton áll. Az építési beruházások várható volumene 11 ponttal, a gépberuházásoké 8 ponttal csökkent az előző félévhez képest.

2.9. ábra: A GVI Konjunktúramutató összetevőinek alakulása – Beruházások

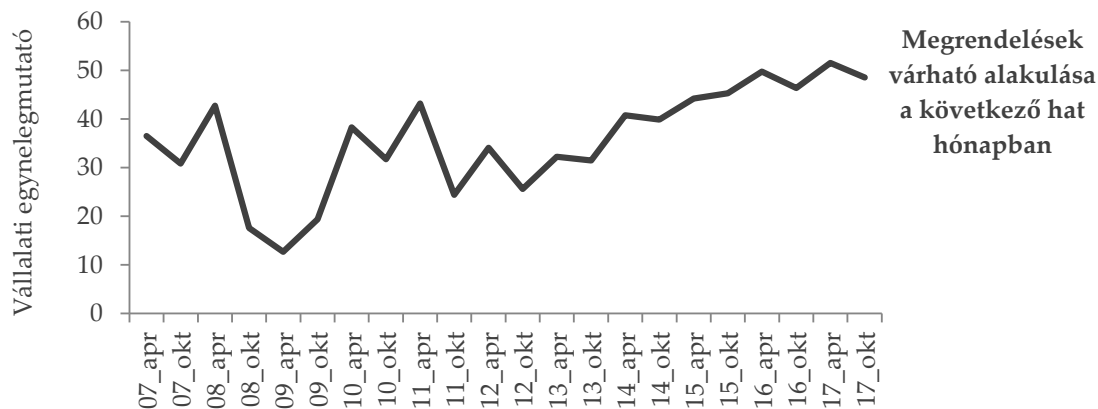

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Az ábrához az építési- és gépberuházások négy értékű változóját (-100: nincs, -33: csökken, 33: azonos lesz, 100: nő) alkalmaztuk, nem pedig azt, amelyik a Konjunktúramutatóban szerepel, utóbbit ld. a 2. Mellékletben.

A megrendelések várható alakulásával kapcsolatban kevésbé optimisták a vállalkozások: az előző félévhez képest 3 ponttal csökkent a mutató értéke, így jelenleg 49 ponton áll.

2.10.ábra: A GVI Konjunktúramutató összetevőinek alakulása – Rendelésállomány

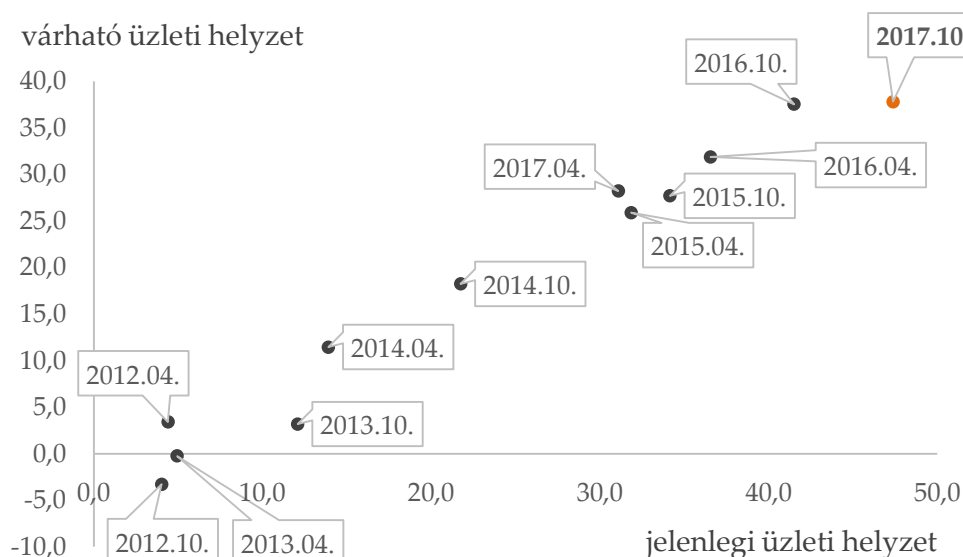
Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Az ábrához a rendelésállomány négy értékű változóját (-100: nincs, -33: csökken, 33: azonos lesz, 100: nő) alkalmaztuk, nem pedig azt, amelyik a Konjunktúramutatóban szerepel, utóbbit ld. a 2. Mellékletben.

3. Üzleti helyzet és várakozások

Az októberi adatok szerint a vállalatok véleménye a jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetükről nagyon kedvező. A jelenlegi üzleti helyzet esetében a kutatás történetének legmagasabb értékét (47,4 pont) mértük, míg a várakozások esetében a második legmagasabb értéket (37,8 pont) (lásd a 3.1. ábrát).

3.1. ábra: Jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzet megítélésének változása

Forrás: GVI 2017

3.1. Jelenlegi üzleti helyzet

A válaszadó cégek átlagos kapacitáskihasználtsága 85%-os szintre emelkedett, ami 6 százalékponttal magasabb, mint áprilisban volt. Gazdasági ágak szerint a kapacitáskihasználás esetében az ipari (88%) és az építőipari (86%) cégek emelkednek ki, kis mértékben elmaradnak a kereskedelmi (84%) és az egyéb gazdasági szolgáltatások (81%) terén tevékenykedő vállalkozások. Exporttevékenység szerint a kapacitáskihasználás a döntően exportáló cégeknél a legmagasabb (88%). A tulajdonszerkezet mentén a döntően (90%) és részben külföldi (85%) tulajdonban lévő cégek körében magasabb a mutató értéke, mint a tisztán hazai (83%) tulajdonban lévők esetében. Létszám szerint azt láthatjuk, hogy a cégmérettel nő a kapacitáskihasználás: a legfeljebb 9 fős cégek esetében 72%, a 10-49 fő közöttiek esetében 82%, az 50-249 fő közöttiek esetében 87%, míg a legnagyobb (250 fő és felette) vállalkozások esetében 90% a mutató értéke.

A vállalatok jelenlegi üzleti helyzetüket 16 ponttal pozitívabban jellemezték a tavaszi eredményekhez képest, az egyenlegmutató így 47 pontra emelkedett. A mutató értéke továbbra is az ipari cégek esetében a legmagasabb: 61 pont, míg a legalacsonyabb az egyéb gazdasági szolgáltatások terén tevékenykedő cégek (37 pont) esetében. A legnagyobb elmozdulás az egyéb gazdasági szolgáltatásokkal foglalkozó vállalkozások esetében történt: 23 ponttal javult az üzleti helyzetük megítélése.

Továbbra is látszik a külpiacokon való jelenlét és a külföldi tőke pozitív hatása a vállalatok helyzetére: a döntően exportáló, illetve a túlnyomórészt külföldi kézben lévő cégek egyenlegmutatói magasabban alakulnak (rendre 75, illetve 76 pont), mint a kizárólag belföldre termelő, illetve belföldi illetőségű vállalatoké (rendre 35, illetve 36 pont). Export szerint az előző félévhez képest a legnagyobb mértékben a döntően exportáló cégek üzleti helyzete javult, ahol 21 pontos növekedés következett be, a nem exportáló cégek esetében 17 ponttal javult a mutató értéke, a részben exportálók esetében pedig 11 pontos emelkedés történt. Vagyis azt láthatjuk, hogy továbbra is a döntően exportáló cégek üzleti helyzete a legkedvezőbb. A tulajdonosi szerkezet szerint azt láthatjuk, hogy a részben külföldi tulajdonban lévő cégek esetében jelentősen (44 ponttal) nőtt a mutató értéke, míg a tisztán hazai és a döntően külföldi tulajdonú cégek esetében kisebb mértékben (8-9 pontos) javult a mutató értéke.

A cégnagyság szerint komoly eltérések tapasztalhatóak az egyenlegmutatót illetően, ugyanis míg a legfeljebb 9 fős vállalkozások rendkívül alacsony, 1 pontos értékkel jellemezhetőek, addig a 10-49 fős vállalatok körében 32 pontot, az 50-249 fős cégeket tekintve 35 pontot, a 250 fő fölötti nagyvállalatok esetében pedig 43 pontot mutat az indikátor. Jelentős változás a nagyobb méretű cégek esetében következett be: az 50-249 fős vállalkozásoknál 18 ponttal, a 250 fő feletti vállalkozások esetében 17 ponttal esett vissza az üzleti helyzet megítélése az őszi szinthez képest.

A jelenlegi üzleti helyzet értékelése arra mutat, hogy ezt a döntően külföldi tulajdonban lévő, exportáló, nagyméretű iparvállalatok „húzzák fel”, feltehetően azok, amelyek Németországba exportálnak. Világosan látszik tehát a német gazdaságban tapasztalható pozitív tendenciák hatása a magyar gazdaságra.

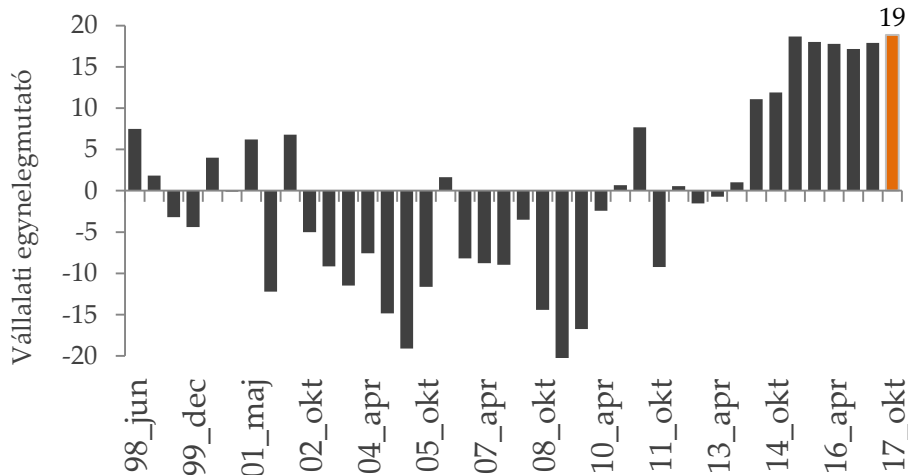
3.2. Üzleti várakozások

Az üzleti várakozások mutatója a gazdasági ágakat tekintve az ipari vállalatok körében érte el a legmagasabb értéket (51 pont), a többi ágazatban ennél jóval kedvezőtlenebb várakozások jellemzőek (építőipar: 37 pont, egyéb gazdasági szolgáltatás: 26 pont, kereskedelem: 30 pont). Az üzleti helyzettel kapcsolatban a részben külföldi tulajdonban lévő (78 pont), illetve az exportorientált cégek (68 pont) fogalmazták meg a legpozitívabb várakozásokat. Az előző félévhez képest a döntően exportáló cégek (23 pontos növekedés), illetve a részben külföldi tulajdonban lévő cégek (30 pontos növekedés) várakozási javultak a leginkább. Az egyenlegmutató a 10 főnél kisebb létszámmal jellemezhető vállalati körben alacsony (9 pont), a 10-49 fős cégek körében 31 pont, az 50-249 fősek esetében 43 pont, a 250 fősnél nagyobbak körében pedig 51 pont. A legnagyobb növekedés a 250 fő feletti kategóriában történt, ahol 11 pontos javulás következett be.

4. Munkaerő-kereslet

A vállalkozások a következő fél évben is a munkaerő-kereslet növekedésére számítanak: az egyenlegmutató +19 ponton áll. A mutató értéke már 2015 áprilisa óta kiemelkedően magas a korábbi eredményekhez képest (lásd 4.1. ábra).

4.1. ábra: Várható munkaerő-kereslet

Forrás: GVI 2017

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A gazdasági ágak szerint vizsgálva az adatokat az ipari cégek esetében 25 ponton, a kereskedelmi vállalkozások esetében 20 ponton, az építőipari cégek esetében 16 ponton, míg a gazdasági szolgáltatást végző vállalatok esetében pedig 11 ponton áll a várható munkaerő-kereslet almutatója. A részben külföldi tulajdonban álló vállalatok körében számíthatunk a leginkább a munkaerő-kereslet növekedésére (körülb 34 pontos értéket vett fel a mutató), a döntően külföldi tulajdonban lévő vállalkozások esetében 28 pont, a tisztán hazai kézben lévő cégek esetében 15 pont a mutató értéke. A vállalatokat exporttevékenységük szerint elmondható, hogy a külföldön értékesítő cégek körében nagyobb munkaerő-kereslet várható, mint a belpiacra termelők esetében. Létszám-kategória szerint azt láthatjuk, hogy a várható munkaerő-kereslet a 9 fő alatti cégek (7 pont) esetében jelentősen elmarad a máik három kategóriához (19-23 pont) képest.

Melléklet

M1. Mintavétel és adatok

2017 októberében negyvenedik alkalommal került sor az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) vállalati konjunktúra-vizsgálatára, amely több, mint 14.500 cég megkeresésével készül minden évben áprilisban és októberben, a területi kamarák közreműködésével. Magyarországon ez a legtöbb céget felmérő vállalati konjunktúra vizsgálat. A kutatás része az Eurochambres mintegy 14 millió vállalkozásra kiterjedő európai konjunktúra-vizsgálatának.

Ez év októberében a megkeresett vállalkozások közül 3.064 cégnél töltötték ki kérdőívünket – vizsgálatunk ennyi vállalatvezető válaszaiból (lásd az M1.1. ábrát).

A válaszadók 62 százaléka foglalkoztatott kevesebb, mint 10 főt, 16 százalékuknál a létszám 10 és 49 fő közé, 15 százalékuknál 50 és 249 fő közé esett, és a cégek 7 százalékánál a létszám meghaladta a 249 főt.

M1.1. tábla: A vállalkozások megoszlása létszám szerint (súlyozatlan), 2017.10.

	Esetszám	Százalékos arány
9 fő és alatta	1880	61,7
10-49 fő	497	16,3
50-249 fő	451	14,8
250 fő és felette	219	7,2
Összesen	3047	100,0

Forrás: GVI 2017

Az iparban tevékenykedett a válaszadó cégek 20 százaléka, az építőiparban 15 százalékuk, a kereskedelemben 17 százalékuk, és az ezen kívüli szolgáltató szektorokban 47 százalékuk.

M1.2. tábla: A vállalkozások megoszlása gazdasági ág szerint (súlyozatlan), 2017.10.

	Esetszám	Százalékos arány
ipar	617	20,3
építőipar	465	15,3
kereskedelem	526	17,3
egyéb gazdasági szolgáltatások	1431	47,1
Összesen	3039	100,0

Forrás: GVI 2017

Az adatfelvétel eredményeit súlyoztuk a területi összetétel és a cég GDP-hez való becsült hozzájárulása alapján. A két súlyozási szempontot egyszerre érvényesítettük. Az utóbbiban a létszám szerint képzett egyes cégcsoportoknak a GDP-hez való becsült hozzájárulása alapján képzett súlyokkal számoltunk.

Mindemellett 2013 októberétől kezdve azokra az évekre vonatkozóan, amelyek esetében elérhetőek a létszám-kategóriákat illető referencia adatok, az adott évnek megfelelő megoszlások szerint végezzük el a súlyozást, míg azon évek esetében, amelyeket tekintve nincsenek meg ezen információk, a hozzá legközelebb eső év adatait használjuk fel a súlyozáskor.

M1.3. tábla: A GVI Konjunktúra-vizsgálatában alkalmazott súlyok, 1998-2003

Létszám-kategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió ⁽¹⁾	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió ⁽²⁾	
0-9	0,0797	0,0873	0,1670
10-49	0,0763	0,0837	0,1600
50-249	0,0892	0,0978	0,1870
250-x	0,2319	0,2541	0,4860
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

M1.4. tábla: A GVI Konjunktúra-vizsgálatában alkalmazott súlyok, 2004

Létszám-kategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió ⁽¹⁾	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió ⁽²⁾	
0-9	0,0730	0,0800	0,1530
10-49	0,0811	0,0889	0,1700
50-249	0,0892	0,0978	0,1870
250-x	0,2339	0,2561	0,4900
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

M1.5. tábla: A GVI Konjunktúra-vizsgálatában alkalmazott súlyok, 2005

Létszám-kategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió ⁽¹⁾	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió ⁽²⁾	
0-9	0,0778	0,0852	0,1630
10-49	0,0773	0,0847	0,1620
50-249	0,0873	0,0957	0,1830
250-x	0,2348	0,2572	0,4920
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

M1.6. tábla: A GVI Konjunktúra-vizsgálatában alkalmazott súlyok, 2006

Létszám-kategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió ⁽¹⁾	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió ⁽²⁾	
0-9	0,0964	0,1056	0,2020
10-49	0,0744	0,0816	0,1560
50-249	0,0840	0,0920	0,1760
250-x	0,2224	0,2436	0,4660
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

M1.7. tábla: A GVI Konjunktúra-vizsgálatában alkalmazott súlyok, 2007-2017

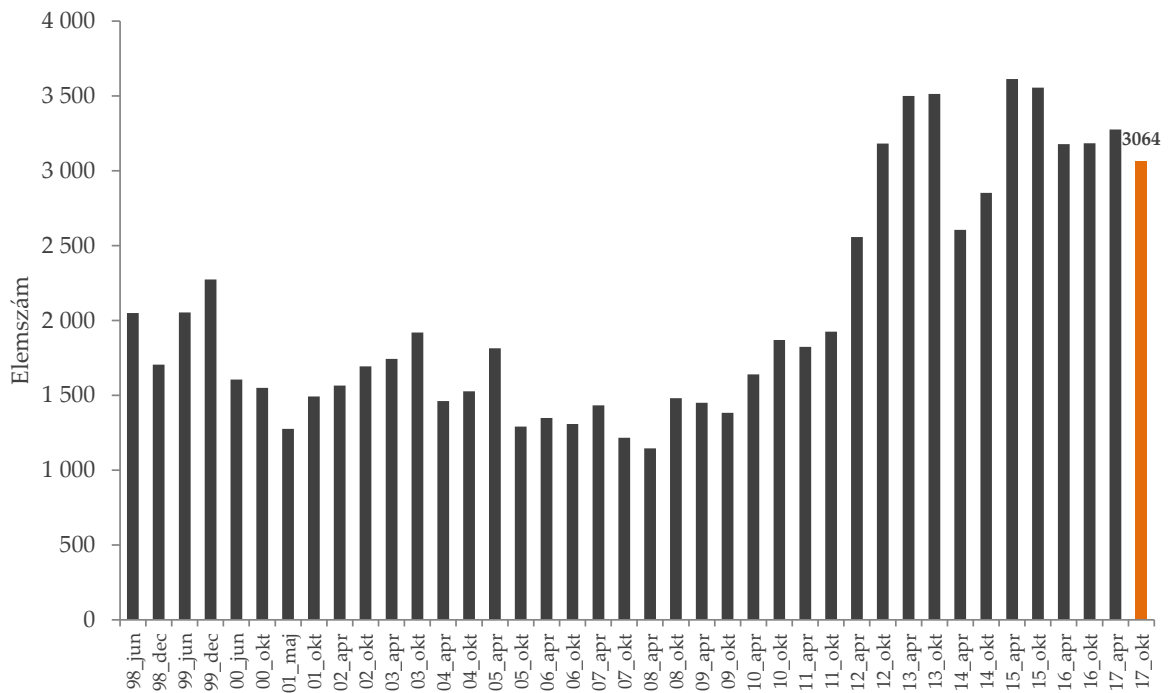
Létszám-kategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió ⁽¹⁾	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió ⁽²⁾	
0-9	0,0992	0,1087	0,2078
10-49	0,0762	0,0835	0,1596
50-249	0,0910	0,0997	0,1908
250-x	0,2108	0,2309	0,4418
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

M1.1. ábra: A GVI Konjunktúra-vizsgálatában megkérdezett cégek száma

Forrás: GVI 2017

M2. GVI Konjunktúramutató számítása

2013 októberétől kezdve a korábbi konjunktúramutatóhoz képest egy új, a GDP szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott volumenindexének alakulását jobban követő kompozit indikátort állítunk össze az üzleti helyzet elemi mutatói alapján. Az új konjunktúramutató a következőképpen került kiszámításra:

$$KM_i = 0,391821207 \cdot UHVX_i + 0,370316704 \cdot MSVX_i + 0,010900732 \cdot BGVX_i + 0,226961357 \cdot BEVX_i. (1)$$

ahol KM_i : GVI Konjunktúramutató elemi értéke egy i cégnél
 $UHVX_i$ = várható üzleti helyzet a következő hat hónapban
 $MSVX_i$ = megrendelések várható alakulása a következő hat hónapban
 $BGVX_i$ = gépberuházások volumenének alakulása a következő hat hónapban
 $BEVX_i$ = építési beruházások volumenének alakulása a következő hat hónapban

Az egyenlet jobb oldalán a konjunktúramutató számításánál tekintetbe vett indikátorok szerepelnek, az i index az i cégnek egyes indikátorokra adott válaszait, KM_i a konjunktúramutatónak az i cégnél kapott elemi értékét jelenti ($i = 1 \dots n$), ahol n a figyelembe vett cégek száma. Egy kiválasztott n elemű cégcsoportnál a konjunktúramutató értékét a vállalati értékek átlagaként határozzuk meg:

$$KM_n = \frac{\sum_{i=1}^n km_i}{n} \quad (2)$$

A GVI Konjunktúramutató egyes elemi mutatóit az alábbi módon határoztuk meg.

M2.1. tábla: A GVI Konjunktúramutató elemi mutatói

	A kategória értéke	
Az üzleti helyzet a következő 6 hónapban (UHVX)	Javul	100
	Nem változik	0
	Romlik	-100
A rendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan (MSVX)	Nőni fog	100
	Azonos lesz	100
	Csökkenni fog	-66,1663286
	Nincs	-100
Gépberuházások volumene az előző évhez képest várhatóan (BGVX)	Nő	100
	Változatlan	100
	Csökken	-66,1663286
	Nincs	-100
Építési beruházások volumene az előző évhez képest várhatóan (BEVX)	Nő	100
	Változatlan	100
	Csökken	-66,1663286
	Nincs	-100

Az egyes részmutatók definíciójának megfelelően elméletileg $-100 \leq KM \leq 100$ ahol -100 a legkedvezőtlenebb üzleti helyzetet 100 pedig a legkedvezőbb üzleti helyzetet jelenti. Természetesen KM tapasztalati értékénél előfordulhat, hogy még a legmélyebb válság esetén sem közelíti meg a -100 -as értéket, illetve a kimagaslóan gyors ütemű fellendülés esetén sem éri el a $KM +100$ -at. Ezért a KM tapasztalati értékeinek pontos értelmezése csak hosszabb, több konjunktúra ciklust tartalmazó időszak esetében lehetséges.

M3. GVI Bizonytalansági Mutató számítása

A GVI BM egy n elemű cégcsoport esetében a Konjunktúramutató (KM) szórása (σ_n):

$$BM_n = \sigma_n \quad (3)$$

A GVI BM azt mutatja, hogy mennyire egyöntetű a cégek véleménye saját konjunkturális helyzetükről. Nagymértékű eltérés (nagy szórás) arra utal, hogy a cégek ellentmondásos információk alapján, illetve egymásnak ellentmondó reálindikátorokat figyelembe véve, azaz nagyfokú bizonytalanság közepette alakítják ki véleményüket. Ha egyöntetű a cégek helyzetmegítélése, akkor ez arra utal, hogy egyértelmű és könnyen értelmezhető reálmutatókra alapozva tudják kialakítani véleményüket, azaz kisebb mértékű a vállalati szféra bizonytalansága.

M4. A Konjunktúramutató és összetevőinek alakulása

	N	Konjunktúra- mutató	Üzleti helyzet jelenleg	Az üzleti helyzet a következő 6 hónapban	A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg	A vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónapban	A rendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan	Építési beruházások volumene az előző évhez képest várhatóan	Gépberuházások volumene az előző évhez képest várhatóan	Létszámfelvételi szándékok
98_jun	2050	38,23	23,6	25,6	2,9	19,6	56,9	-8,9	35,7	7,5
98_dec	1705	31,29	23,8	11	4,1	13,2	50,7	-12,7	35,7	1,8
99_jun	2053	27,51	14,3	17,6	-4,2	14,1	38,3	-5,7	24,9	-3,2
99_dec	2274	33,94	18	12,1	-0,6	13,9	48,8	3,7	30,1	-4,4
00_jun	1606	34,36	20	19,1	2,8	13	50,9	0,0	29,8	4
00_okt	1550	32	20,8	9,7	2,5	11	52,9	-0,9	33,0	-0,1
01_maj	1276	46,49	20,6	27,5	5,6	27,8	55,5	9,8	33,8	6,2
01_okt	1492	25,09	13,9	6,6	-7,2	11,9	38,2	-1,2	29,5	-12,2
02_apr	1565	39,71	10,7	23,2	-10,1	19,9	50,6	2,3	30,8	6,8
02_okt	1694	34,71	9	16,7	-9,1	6,5	44,5	-7,1	27,4	-5
03_apr	1743	32,41	0,5	11,1	-15,8	4,8	44,8	-9,7	17,8	-9,2
03_okt	1919	28,09	10,7	11,5	-5,3	4	41,8	-16,1	16,0	-11,5
04_apr	1461	31,81	12,1	12,6	0,7	2,4	43,9	-9,5	26,0	-7,6
04_okt	1527	28	8,8	7	-9,4	-3	39,9	-13,3	19,4	-14,9
05_apr	1814	24,21	10,8	6,9	-9,9	-0,2	38,2	-11,5	11,6	-19,1
05_okt	1291	23,15	10	10,7	-4,5	3	32,6	-14,8	15,1	-11,6
06_apr	1349	30,75	18,7	15,7	-3,7	9,2	40,5	-17,1	13,5	1,6
06_okt	1309	19,97	22,3	2,3	1,6	-8,3	36,2	-27,2	2,6	-8,2
07_apr	1433	24,36	20,1	5,2	-0,9	-5,1	36,5	-18,6	8,1	-8,8
07_okt	1217	15,82	13,9	-5,2	-8,9	-12,5	30,8	-19,4	5,8	-9
08_apr	1145	27,16	16,1	9,1	-3,4	0,1	42,8	-21,8	5,6	-3,5
08_okt	1480	-3,1	12,2	-22,6	-1,5	-20,5	17,6	-37,0	-7,0	-14,4
09_apr	1450	-14,36	-10,8	-35,4	-22,9	-26,8	12,7	-46,6	-20,1	-27,9
09_okt	1383	0,24	-1,3	-13,4	-14,8	-14,2	19,3	-49,9	-26,3	-16,8
10_apr	1640	24,01	9,1	12,4	-10,5	12,9	38,2	-29,5	2,0	-2,4
10_okt	1869	23,03	9,2	4,9	-3,6	1	31,7	-22,5	0,7	0,7
11_apr	1823	30,88	9,1	18,5	-4	12	43,2	-21,8	4,5	7,7
11_okt	1926	12,9	7,5	-7,5	-3,2	-14,2	24,4	-28,2	-6,3	-9,2

	N	Konjunktúra- mutató	Üzleti helyzet jelenleg	Az üzleti helyzet a következő 6 hónapban	A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg	A vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónapban	A rendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan	Építési beruházások volumene az előző évhez képest várhatóan	Gépberuházások volumene az előző évhez képest várhatóan	Létszámfelvételi szándékok
12_apr	2558	20,19	4,4	3,4	-10,7	-1,5	34,0	-28,4	2,6	0,6
12_okt	3182	11,83	4	-3,3	-4,6	-11,4	25,6	-37,2	-4,7	-1,5
13_apr	3500	14	4,9	-0,2	-7	0,7	32,2	-38,1	-0,3	-0,7
13_okt	3514	23,45	12,1	3,2	-1,1	1,2	31,5	-23,3	6,6	1
14_apr	2606	29,68	13,9	11,5	2,1	14,8	40,8	-31,7	-6,1	11,1
14_okt	2853	33,51	21,7	18,2	9,7	11,1	39,8	-18,3	6,1	11,9
15_apr	3614	41,97	31,8	26,9	15,6	12,4	44,2	-7,4	11,6	18,7
15_okt	3557	44,51	34,2	27,7	18,1	10	45,3	-6,9	18,4	18
16_apr	3178	49,28	36,6	31,9	22	17,2	49,8	-3,5	20,0	17,8
16_okt	3185	47,61	41,5	37,5	29,6	15,6	46,4	-10,0	16,6	17,2
17_apr	3276	46,76	31,1	28,2	11,7	17,4	51,5	-6,0	18,4	17,9
17_okt	3064	49,03	47,39	37,77	33,35	21,44	48,5	-16,5	10,1	18,9